Общественно-политическая газета
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Хăнты ясăң

ПЯТНИЦА
20 июня 2014 года
№ 12 (3408)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Айлат ёх хăтл пила

И. Самсонова верум хур

Тăм номерăн лŭңтаты

5 Хәрăң мŭв ими рәт ясңала мир вәнлтăл

7 Ёмвошн Вурщик хăтл постăсы

8 Хăтл щирн вәлты мир Ёмвоша юхтыйлсăт

10 Айлат финно-угрăт ияха актăщийлсăт

11 Хăнты ими ар ол ай леккара рәпитăс

Коррупция вєр ԓєрамтты пӑта

Тӑта мосванӑн ԓыпӑт тыԓӑщ 10-мит хӑтӑԓн Ёмвош округев Дума хотн депутатӑт ӑшколайн, колледжӑтн, университетӑтн вәнԓтыйԓты айԓат ёха коррупция ӑн мосты пӑта арсыр айкеԓӑт тәсӑт.

Сырыя ияха юхтум хуятӑт еԓпийн Дума кәща ԓӑӈкӑр хә Александр Сальников лупӑс, муй щирн тӑм йисн няврємӑт єнмӑԓԓыйт, щиты ԓыв еԓԓы вәԓты питԓӑт.

Ёмвош округ Общественной палата кәща нє Любовь Чистова щи оԓӑӈӑн путӑртӑс, хуты айтєԓн єнӯмты няврємӑт мосԓ вәнԓтӑты, ԓәԓн ԓыв коррупция вєрӑта аԓ вӯянтсӑт. Щи пурайн нємуԓты вевтам вәԓупсы щирӑта еԓԓы вәԓтыхоԓты щирн ԓыв иса ӑн юхӑтԓӑт.

Югра мӯв коррупция щирӑт артаԓӑты тӑхи кәща нє Татьяна Глухих щимӑщ айкеԓ тәс, муй щирн тӑмхӑтԓ айԓат ёх вәнԓтӑты, ԓәԓн кашӑӈ няврєм, вәна йитӑԓн, тӯӈщирӑӈа арсыр вән кәщайт пиԓа закон щирн путрємӑты хошӑс па ԓӯвеԓа мосты рәпитты тӑхи вухӑт сухуптӑты унтасн ёша павӑтты аԓ вєритӑс. Кашӑӈ щимӑщ вєр тӑм йисн, вантэ, Россия мӯвев законӑт щирн артаԓӑԓа па вантԓа.

Тӑмхӑтԓ ӑшколайн муй университетӑтн вәнԓтыйԓты айԓат ёхԓӯва нємасыя дополнительной образования щирн ԓэщӑтум поступсэт мосԓӑт, ԓәԓн ԓыв рәт мӯвев па ԓыв ԓєпӑԓн кашӑӈ хӑтԓ мӑр ванӑн вәԓты хӑннәхуятӑт иса сӑмӑӈа ат тӑйсӑт па нємуԓты вевтам муй ювра вєрӑта аԓ катԓӑссӑт. Тәп щи пурайн коррупция мӯӈ Россия хон пєлӑк мӯвевн иса ӑн питԓ. Щи оԓӑӈӑн юхи хӑщум кӯтн Югра мӯв коррупция щирӑт артаԓӑты тӑхи кәща нє Татьяна Глухих ияха ӑктӑщум депутатӑт па округев айԓат ёх кәщайт еԓпийн путӑртӑс.

Вениамин ЕНОВ

Культура оԓ оԓӑӈӑн айкеԓӑт вєрсӑт

Ԓыпӑт тыԓӑщ хәтмит хӑтӑԓн Ёмвош округ дума хотн депутатӑт мирхота ӑктӑщийԓсӑт па Культура оԓ оԓӑӈӑн сыр-сыр айкеԓӑт вєрсӑт. Тӑм нємасыя кәщаита вєрум мирхотн дума социальной вєрӑт комитет кәща нє Наталья Западнова, Югра мӯв культура департамент кәща нє Надежда Казначеева па Природной ресурсӑт тӑхи кәща хә Евгений Платонов вәсӑт.

Ияха ӑктӑщум хӑннєхуятӑт еԓпийн Югра мӯв культура департамент кәща ԓӑӈкӑр хә Юрий Изосимов арсыр айкеԓӑт тәс. Лӯв путӑртӑс, хуты Культура оԓ пӑта Ёмвош округевн араттєԓн сот муԓтас вєр ԓэщӑтԓа. Щиты сот оԓ мєт оԓӑӈ арсыр мирӑт ԓӑԓь мӑнум вӯш эвӑԓт, рӯщ поэт хә Михаил Лермонтов кӑтсот оԓа ювӯм хӑтԓӑԓ сєма питум вӯш эвӑԓт, рӯщ мир казачества вєрӑт па шуши мирӑт сыр-сыр емӑӈхӑтԓӑт постӑты щирӑт нємасыя ванԓтӑты питԓыйт. Мӯӈ мӯвевн тӑм кӯтн «Югра – 2014» увӑс ёхԓӯв ремёслайт фестиваль ԓыпӑт тыԓӑщ 11-мит хӑтԓ вӯш эвӑԓт па 13-мит хӑтԓ вәнта мӑнты питԓ. Округевн юхи хӑщум оԓӑтн шєӈк яма «Вӯрӈа хӑтԓӑт» ԓэщӑтԓыйт.

Ювоԓӑӈӑн Ю. Изосимов тӑмиты путӑртӑс: «Мосԓ ястӑты, хуты арсыр хон пєлӑк мӯвӑтн Югра мӯвев увӑс мирӑт культура тӑйты тӑхия ԓӯӈӑтԓа». Ԓыпӑт тыԓӑщ 17-мит хӑтӑԓн «Югра-Классик» хот ԓєпн Россия мӯв артист шәӈӑт хәя Александра Абдулова кев хурас пӯншԓы. Щӑԓта вухаԓь мир шәӈӑт поэта Ювана Шесталова «Торум Маа» йис пурмӑсӑт ӑкӑтты хот пӯӈӑԓн ищиты кев хурас ԓыпӑт тыԓӑщ 22-мит хӑтӑԓн омӑсԓы.

Владимир НОСКИН

ООО «Лукойл – Западная Сибирь» тӑхи ёх унтӑсн ԓыпӑт тыԓӑщ 16-22-мит хӑтԓӑтн Югра мӯв Приполярной Кев юханӑт хӯват «От истока к устью» нємпи экспедиция ԓэщӑтсы. Щи хӑтԓӑт мӑр апрӑӈ па пӑԓтапԓы хуятӑт хопӑтн юханӑт хӯват 170 вєрста вәщты нәмӑсԓӑт.

Щи ёх кӯтн шуши мир оса тӑхет хӑннєхуятӑт, «Лукойл – Западная Сибирь» мӯв илпи питы вуй вӯты ёх, Югра, Ямал мӯвнӑн па Тюменской область эвӑԓт кәщайт вәԓԓӑт.

«От истока к устью» проект вєр 2011-мит оԓ вӯш эвӑԓт «Югра ԓыԓӈуптӑты» па «Ямал – потомкам» оса тӑхеӈӑн унтасн вєрԓы, ԓәԓн яма вантты, муй щирн мӯвевйиӈкев оԓӑӈӑн уша вєрты па ԓєрамтты, сыстам муй ӑнтә щи мӯв. Щи тумпийн ияха катԓасман этнотуризм вєр тӯӈщирӑӈа ԓэщӑтты.

ООО «Лукойл-Западная Сибирь» тӑхи айкеԓ

Хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс Ирина ПОСЛОВСКАЯ

Ариты-якты кӑсупсы мӑнӑс

Вән кєр тыԓӑщ 21-мит хӑтԓ вӯш эвӑԓт па Ас нопӑтты тыԓӑщ 30-мит хӑтԓ вәнты округ «Культура» тӑхи «Югра фестивальная» интернет-кӑсупсы вєрӑнтӑс.

Щи кӑсупсы нух вантты па мєт ям якты-ариты тӑхи пириты щира арсыр культура тӑхет ёх 60-кєм мосты нєпек китсӑт. Экспертной совет хуятӑт щи китум утԓаԓ нух вантсӑт па арсыр номинацияйт щирн нух питум ёх пирисӑт. Хӑнты хуятӑт эвӑԓт «Победители Всероссийских фестивалей и конкурсов» номинация әхтыйн Нефтеюганской район Салым кәртӑн вәԓты «Хӑнты Мощ» нємпи тӑхи ёх нух питсӑт.

ООО «Культура» айкеԓ

Хӑнты ясӑӈа тулмӑщтӑс Надежда ИЛЬИНА

Губернатор хә пириты вєр

Лыпӑт тыләщ хәдмит хӑтӑдн Ёмвош Шахматной академия хот йитн Тюменской область мӯв Губернатор хә пирисупсы вәс. «Единая Россия» партия хущи вәдты ёх нємасыя тӑм кәща пириты вєр хәдум тӑхийн вєрдӑт. Мєт одәңӑн тӑм вєр Тюмень мӯвн дәщӑтсы. Кимит пирисупсы мӯң Югра мӯвевн мӑнӑс. Хәдмит ут лыпӑт тыләщ нядмит хӑтӑдн Надым вошн Ямал мӯвн вєрса.

Шахматной академия хот йитн пирисупсэт мӑнум пурайн Уральской федеральной округн Россия мӯв Президент полпред хә Игорь Холманских, Югра мӯв кәща нє Наталья Комарова, Ямал мӯв кәща Дмитрий Кобылкин па Тюменской область кәща юкана вәдты хә Владимир Якушев вәсӑт.

Тюменской область Губернатор хәя йиты дӑңхадӑт: Тюменской область Дума кәща дӑңкӑр хә Геннадий Корепанов, Тюменской область Дума хотн мӯвӑт давӑдты тӑхи кәща дӑңкӑр хә Владимир Ковин, Ямал мӯв Законодательной Собрания кәща дӑңкӑр хә Николай Яшкин па ин тӑм кӯтн Тюменской область кәща юкана вәдты хә Владимир Якушев.

Пирисупсэт мӑнум юпийн уша йис, хуты мєт ар хӑннєхә Владимир Якушев Тюменской область мӯв Губернатора вәдты пӑта ёшпос пунсӑт. Щиты тӑмхӑтд тӑм хә кӑт тӑхийн ямсыева едды кәщая вәдты щира «Единой Россия» партия хӑннєхуятӑтн пирисы.

Владимир ЕНОВ

Увӑс мир хот лыпи пурмӑсӑт вєрты питсыйт

Лыпӑт тыләщ 16-мит хӑтӑдн Ёмвош «Торум Маа» йис пурмӑсӑт ӑкӑтты па шавиты тӑхийн рәпитты хуятӑт «Шуши мир хот лыпийн вәдты пурмӑсӑт» нємпи вєрӑң вәйтантупсы пӯншсӑт.

Тыв Санкт-Петербург вош, Ёмвош, Сәрхандрайон Угут кәрт, Нуви сӑңхум район Касум, Ваньщавӑт кәртңӑн па Сӯмӑтвош район Хурумпауль кәрт эвӑдт йис вєрӑт яма вәты хӑннєхуятӑт ӑкӑтсыйт. Няд хӑтд мӑр дыв увӑс мир хот лыпийн вәдты сыр-сыр пурмӑсӑт вєрты вәндтӑты питдӑт. Тӑта кашӑң хӑннєхә юх эвӑдт нялы, әмпи, ан, шар оңӑт, пӑсан, омӑсты пӑсан, нурум, нюлхи кар эвӑдт хушап вєрты, сух эвӑдт ухшам, хушап ёнтты вєра вәндтыйдты вєритд.

Одәңмит хӑтӑдн ӑктӑщум увӑс па мойңа юхтум мир хот лыпийн вәдты пурмӑсӑт одәңӑн арсыр нєпекӑт дӯңӑтсӑт. Еддырәпиттыхӑтдӑтнсыстам дыд шивн йис вєрӑт яма вәты хӑннєхуятӑт щи пурмӑсӑт вєрты вәндтӑты питдӑт.

Ирина САМСОНОВА

Лыпӑт тыләщ 11-мит хӑтӑдн Ёмвош РИЦ «Югра» нємуп айкедӑт ӑкӑтты тӑхийн телевиденияйн, радивайн па газетаитн рәпитты хӑннєхуятӑт округев туризм управление тӑхи кәща нє Инна Арканова, образования департамент па айдат ёх вәдупсы щир кәща дӑңкӑр хә Антон Тимкин па защита прав потребителей управление кәща хә Владимир Лопатин пида вәйтантыйдсӑт па путрємӑсӑт.

Рӯтьщӑты вєрӑт одәңӑн

Щи вәйтантупсыйн ясӑң тәс **Инна Арканова**, дӯв тӑмиты дупӑс:

– *Ар пєдӑк хӑннєхә Югра мӯвев эвӑдт па хон пєдкӑта рӯтьщӑты яңхдӑт. Мӯң округева ищиты арсыр хон пєдкӑт эвӑдт хуятӑт юхӑтдӑт. Щи пурайн дыведа арсыр хурасӑң вандтупсэт щирн мӑнты вәйтантупсэт тӑта дәщӑтдӯв, дәдн кашӑң тыв юхӑтты хуята әмӑщ па ям ат вәс. Дыв мӯң хущева арсыр хурамӑң хӑнты муй вухадь мирңӑн пурмӑсӑт дәтты вєритдӑт. Мойң ёхдӯв шуши мир вәдупсы щирӑт вантдӑт. Щимӑщ рӯтьщӑты ёх ям арат вух округев вух дӯңӑтты тӑхия тәдӑт. Щит, ма щирємн, Югра мӯвев экономикая вєра вән нётупсы па унтас вєрд.*

Образования департамент па айдат ёх вәдупсы щир кәща дӑңкӑр хә **Антон Тимкин** айкед вєрӑс щи одәңӑн, муй щирн округев дуватн вәдты айдат ёх рӯтьщӑдӑт, муйсӑр тӑхета дыв яңхдӑт па хуты едды рӯтьщӑты питдӑт. Щиты тӑм пӯш дыв округев кәща нє Наталья Комарова пида «Народная» нємуп кев рєп вәнта мӑнты нумӑс тӑйдӑт.

Юводәңӑн защита прав потребителей тӑхи кәща хә **Владимир Лопатин** айкед ӑкӑтты хуятӑта путӑртӑс, муй щирн арсыр па хон пєдкӑта рӯтьщӑты мӑнты пурайн сыр-сыр кашӑщты нєпекӑт закон щирн туристической агентствайт хущи дәщӑтты мосл, дәдн рӯтьщӑты мӑнты хӑннєхә мудтас вух щит пӑта ад сухуптӑс па яма ат рӯтьщӑс.

Владимир ЕНОВ

Дәхсӑңа вәдты емӑңхӑтд вәс

Россия хӑтд вӯраңӑн Нижневартовск вошн мӯвтєд мир дәхсӑңа вәдты емӑңхӑтд вәс. Щив округ кәща нє Наталья Комарова па дума ух хә Борис Хохряков юхтыйдсӑңӑн. Дын арсыр оса тӑхет мир пида вәйтӑнтыйдсӑңӑн па путрємӑсңӑн.

Щи емӑңхӑтдан юрн хот, башкир мир юрта нємпи хот, казак, белорус па па мир хотӑт шивадӑты рӑхӑс. Кашӑң щимӑщ тӑхийн арсыр мирӑт дыв ардад па якдад, дєтутдӑд вандтӑсӑт. Тӑм емӑңхӑтд Нижневартовск вошн вәдты хӑннєхуятӑтн мєт мосман тӑйды. Тӑта и щос шоп мӑр арсыр мир вәдты щирӑт шивӑдты рӑхд.

Округ дума айкед Хӑнты ясӑңа тулмащтӑс Надежда ВАХ

Ин няврємӑт рәт ясӑӈ па хон пєлӑк ясӑӈ иты вәндтӑлдӑт

Хулимсунт кәртӑн ма нявpємӑт вухаль ясӑӈа па Увӑс мирӑт литература вәндтӑты нє Антонина Николаевна Пуксикова пида путӑртсум.

Лӯв вухаль семьяйн сєма питӑс па єнмӑс. Айтєдн нявpємӑт пида рәпитты лӑӈхӑс. Ёмвош педучилищайн воспитателя па ай нявpємӑт вухаль ясӑӈа вәндтӑты нєӈа йис. Щи юпийн Хулимсунт кәртӑн ӑшколайн рәпитӑс па ипулян Санкт-Петербург вошн А.И. Герцен нємпи Российской государственной университетн культуролога па вухаль ясӑӈ тәты нєӈа вәндтыдӑс. Щи юпийн 1998-мит од вӯш эвӑлт вухаль ясӑӈ урокӑт тәс. Ин дапӑт мӑр 2-3 урок факультатив щирн дэщӑтд. Антонина Николаевна ясӑӈ щирн, сырыя аршӑк нявpєм рәт ясӑӈ вәндтӑты дӑӈхасӑт. Ин кашӑӈ од шимда йид, тӑмхӑтд тәп 5-6 нявpєм вухаль ясӑӈ вәндтӑд.

Хулимсунт ӑшкола нємулт пурайн «национальной» нєм ӑн тӑйс, щирн кәщайт нәмӑсдӑт, мосӑӈ, ӑн мосд дыв хущеда рәт ясӑӈ урокӑт тәты.

Едды А.Н. Пуксикова щиты лупӑс:

– Сыры «Вухаль ясӑӈ» па «Увӑс мир литература» киникайт рәт ясӑӈ тӑйты нявpємӑт пӑты хӑншмӑн вәсӑт. Ин щи нєпекӑт хӯват давӑрт рәт ясӑӈа ӑн вәты эвет-пухӑт вәндтӑты. Вантэ, дыв рәт ясӑӈ ӑн тӑйдӑт. Щимӑщ нявpємӑт вәндтӑты пӑта хӯвн киникайт вохсум, тӑм ванӑн ведьщи щитӑт мӯӈ хущева китсыйт. Интӑм кєншӑка йис па нявpємӑт сӑмӑӈа вухаль ясӑӈ вәндтӑты питсӑт. Шєӈк шаль, ин нявpємӑт рәт ясӑӈ па хон пєлӑк ясӑӈ иты вәндтадӑт.

Антонина Николаевна лупӑс, хуты ин юдн вән хуятӑт рәт ясӑӈӑн ӑн путӑртдӑт. Щӑта тәп и эви, Юля Давыдова, ям вухаль ясӑӈ тӑйд. Лӯв ӑӈкед-ащед пида Няксимволь кәрт эвӑдт Хулимсунта каслӑс, юдн тәп вухаль щирн путӑртдӑт. Едды тыштуман лупӑс:

– Шаль, кашӑӈ од вәна пєлка ювум ёх айдтыева ӑнтәма йидӑт. Ин Хулимсунт кәртэвн тәп 2-3 пирӑщ хуят вәд. Ин мӯӈ хущева айдат ёх вухаль ясӑӈ ӑн тӑйдӑт, щиты ясӈєв айдтыева вәтшадэв.

Рәт ясӑӈ давӑдты пӑты Антонина Николаевна йис путрӑт, моньщӑт, арӑт нух хӑншӑд. Щи тумпийн ӑшколайн нявpємӑт сӑк кӑрӑтман арсыр хурамӑӈ пурмасӑт вєрты вәндтӑд. Вухаль мир емӑӈхӑтдӑт дэщӑтман эвет-пухӑт арӑт арити па якӑт якты вәндтӑд.

Шуши мир емӑӈхӑтдӑт одӑӈӑн путӑртман А.Н. Пуксикова лупӑс, хуты советской лащ пурайн хӑняя Пӯпи якхот дэщӑтыйдсы. Юхи хӑщум пӯш 1995-мит одн щимӑщ хот вєрӑнтсы. 1992-мит од вӯш эвӑдт Вурӈа хӑтд постӑты питсы.

Юводӑӈӑн Антонина Николаевна лӯв семьяйд одӑӈӑн ай тәс. Одӑӈ икед вухаль хәя вәс. Лыв юдн рәт ясӑӈӑн путӑртсӑт, щит пӑты Алина эвед па Валера пухд вухаль ясӑӈ яма тӑйдӑӈӑн. Ин кимит икед – рӯщ, Антонина дӯвед ищи вухаль ясӑӈа вәндтӑддэ. Лӯв ин еша уш тӑйд, муй одӑӈӑн вухадят путӑртдӑт.

Людмила ШУЛЬГИНА

Тӑм вудаӈ ими одӑӈӑн иса нәмты питдӯв

Лыпӑт тыдӑщ 12-митн Нижневартовск вошн мєт вән киника дӯӈӑтты хот Маргарита Анисимкова нємн мӑсы.

Щи вудаӈ хӑтдӑн щӑта вәсӑт округ дума кәща хә Борис Хохряков, Нижневартовск вош кәща Максим Клец па М. Анисимкова эвед па хидыдад.

Мемориальной сохӑд пӯншум пурайн Б. Хохряков ӑктӑщум мира лупӑс:

– Маргарита Анисимкова Хӑнты-Мансийской округ культура нух адумты вєра ар унтас тәс. Лӯв арсыр тынӑӈ мойлупсэт, ишӑк нєпекӑт тӑйс. Тәп мєт лутӑӈ вєр лӯв пӑтэда вәс, дәдн лӯв хӑншум киникайдад мирн ат дӯӈӑтсыйт па мосман ат тӑйсыйт. Россия мӯвев арсыр тӑхет эвӑдт лӯв хущеда пищмайт юхтыйдсӑт. Хән мӯӈ вәйтӑнтыйдсӯв, лӯв иса щи юхтум пищмайт мӑнєма вантдӑс. Кашӑӈ пурайн ма шайн яньщдтасыюм па мухсӑӈ худӑӈ няньн дапӑтсыюм. Лӯв кашӑӈ пурайн йидуп киника мӑнєма вантдӑс. Рәпата такды лӯв вәдты ӑн хошӑс.

Тӑм вудаӈ хӑтд вӯраӈӑн М. Анисимкова йидуп киникайт єтсӑт. Щи киникайт Нижневартовск вошн вәдты киника дӯӈӑтты хотӑта мӑсыйт.

Маргарита Анисимкова нємн Нижневартовск вош хулы нємӑтсы. Лӯв «Почётный гражданин Нижневартовска» па «Почётный гражданин Ханты-Мансийского округа» нємӈӑн юкантсы.

Округ дума пресс-служба айкед
Хӑнты ясӑӈа тулмӑщтӑс Надежда ВАХ

Ас нопăтты тылăщ 30-мит хăтăлн няврємăт вəлупсы вəньльты нє Татьяна Моховикова каш вєрты хушап унтасн вошăтн па районăтн вəлты айлат ёх пида путăртăс. Тăм ванăн лŭв рəпиты тăхелн няврємăт пăты йилуп тăхи пŭнщсы. Рŭщ щирн щит Детской общественной совет, округ эвăлт щив хəс кăт вəн эви-пух пирисы.

Пушхăт пăты йилуп тăхи вєрсы

Видеоконференцияйн ай ёх стихăт па арăт унтасн щи хуятăт олăӊăн ям ясӊăт лупсăт па дыв олӊедн ай павăтсăт. Т. Моховикова дывел хəлăнтсăлдэ па əхăт лупăс, вошăта па кəртăта яӊхтал пурайн нємасыя щи эвет па пухăт пида вəйтантыйлты питл, лəдн вəтща мултсăр вєрăт вєрты. Щăлта няврємăта карты кел хŭват путăртты хушапл номер альсăлдэ, лəдн мосты пурайн лŭвела ай ат павăтсăт. Дывел ищи партсăлдэ дыв номердал лŭвела лупты па Интернет хŭват лŭвела пищмайт китты пойкăс. Няврємăт вəлупсы вəньльты тăхи сайт хущи нəлам арсыр вєр олăӊăн хăншлы. Омбудсмен нємуп нє лупăс, эвет па пухăт ищи щив ат хăншлăт, муйсăр вєрăт дыв щиредн лєрамтты мосл.

Лыпăт хойты тылăщн Калуга вошн РФ няврємăт вəлупсы вəньльты хə Павел Астахов мирхот вєрл. Арсыр мŭвăт эвăлт щимăщ вєрн вəлты ёх щăта яха ăктăщлăт. Татьяна Моховикова щи мирхота Никита Сергеев (Сəрханл), Кирилл Мухин (Ёмвош) па Кристина Свечинская (Пойковской) ăшкольникăт пида мăнл.

Реональда СУРЕЙСКАЯ

Хəрăӊ мŭв ими рəт ясăӊ тəл

Зоя Проскурякова пида Нягань хущи вəйтантыйлсум, щăта лŭв шуши мирăт культура нух алумты хотн рəпитл. Рəпатайл па вəлупсэл олăӊăн газетаева арсыр айт павтăс.

Зоя Ивановна Проскурякова 1950-мит олн Ёмвошн вой-хŭл велпăслăты хə семьяйн сєма питăс. 1968-мит олн лŭв Шăӊшвошн ăшкола етшуптăс па ЛГПИ им. А.И. Герцена тăхия вəнлтыйлты мăнăс. Щит етшуптумал юпийн хəт ол Кормужиханка кəртăн няврємăт вəнлтăс, əхăт рŭтьщăты мăнтал вəнты Нягань вошн щи вєр вєрăс. Яма рəпитмăл пăты ар пŭш ишăкты нєпекăтн миййлясы.

Зоя Ивановна Проскурякова

– Упєӊăлам иты няврємăт вəнлтăты нєӊа питты нумăс вєрсум. Августа упєм щи пурайн комсомол райкомн рəпитăс, лŭв унтасăлн экзаменăт Ёмвошн мăсум па Мŭлыкəрт эвăлт Ленинграда Нина Лыскова пида мăнсумн па мăнєма кєншăк вəс. Вантэ, лŭв щи пура вəнты па тăхетн вəлляс, ма ай кəртăн єнмум эви хулна нємхута ăн вəллясум па тŭтăӊ əхлăт сємн ăн вантыйлсум. Институт юпийн нялъяӊ ол ай ёх рŭщ ясăӊа па литературая вəнлтăсум.

1979-мит олн Кормужиханка эвăлт Нягань воша касăлсум, щи пурайн тăта апщєм вəс. Лŭвела па мăнєма кəщайт хот пєлăк мăсăт. Хотэв лăщкам вəс па ăӊкєм кăт-хəлум ол мŭӊ пилəва вəс. Щи йисн вошн мухăлая хотăт омăссыйт па учительт хотăтн мăты питсыйт. Щиты хотăӊа йисум. Вош хущи мєт сыры олăӊмит ăшколайн няврємăт вəнлтăсум, əхăт хəтмит ăшколайн рəпитсум.

2007-мит олн рŭтьщăты мăнсум. Рŭтьщăты вухєм шимл вəс па нəмăссум, муй щирн елды вəлты? Илатн Любовь Кашлатова Мŭлыкəрт хущи няврємăт пăты рŭтьщăты тăхи вєрăс па мăнєм хăнты ясăӊа ай ёх вəнлтăты щив вохсăлдэ. Ипŭш Гена Дедюхин пух иньщăссєм: «Хăнты ясăӊ вəты лăӊхалăн?». Лŭв лупăс: «Лăӊхалум. Əмăщ вəл уша вєрты, муй олăӊăн вəн ёх кŭтэлн рəт ясăӊăн путăртлăт».

Əхăт вошăӊ ёх уша павăтсăт, хуты Мŭлыкəртăн ай ёх хăнты ясăӊа вəнлтăсум па музей кəща нє А. Раянова шуши мирăт культура нух алумты хота мăнєм рəпитты вохсăлдэ. Вошаӊ вəн ёх кŭтн ар хуят хăнты ясăӊ вəты лăӊхасăт, кăтлєм ол дыв ма хущєма яӊхсăт. Дыв худыева рəпитлăт, щит пăты итəх пурайн юхăтлăт, па пурайн ăн юхăтлăт. Щит пăты вошăӊ ăшколайта хăнты няврємăт кăншты мăнсум. Əхăт ăӊкилалащилал кашащсăт, лəдн пушăхлал рəт ясăӊ ат вəнлтăсăт. Щиты 2009-мит ол вŭш эвăлт культураев нух алумты хотн ай ёх вəнлтăлум.

Рəпитты пăты юкан хот йит тăйлум, няврємăт вəнлтăты щира тăта компьютерăт вəллăт. Лапăт мăр 10-15-кєм хуят олăӊмит класс вŭш эвăлт яртъяӊ класс вəнты юхтыйл. Ма хəрăӊ мŭв хăнты, щит пăты эвет па пухăт щи путăр сувн путăртты вəнлтăлдам. Тăм йисн шимл хуят мŭӊ ясӊевн путăртăл па щи путăр сувн шимл нєпек єтыйл. Щит пăты касум хăнтэт щирн хăншум нєпекăт ма ясӊєма тулмăщтăлдам па щитăт посн ай ёх вəнлтăлум. Арсыр киникайт тăйлум, мŭӊ ясӊевн Л. Кашлатова вєрум словарь, 1942-мит олн П.К. Животиков хăншум нєпек вəл.

Рəт ясăӊ тухăлпи эвет, пухăт ма хущєма хăнты арăт, якăт, амаматщет, моньщăт па стихотворенияйт вəнлтăлăт. Компьютерн рəт мирев арăт тăйлум па дыв пилала щитăт арилŭв. Щăлта щи хушапн хăнты моньщăт па ай няврємăт пăты вєрум кинайт вантлŭв. Ипŭш грант вух холумтсŭв, щит рŭвн «Хăнты мир амаматщет па хăнты моньщăт» нємуп вєр лəщăтсŭв. Няврємăта шєӊк əмăщ амамтщет уша вєрты. Мосл лупты, мŭӊ хотэвн вəнлтум арăт па якăт ай хуятлŭв емăӊхăтлăтн əхăт арилăт па яклăт.

Реональда ОЛЬЗИНА

Айдат хуятăт емăңхăтл вўраңăн ма лаңхăлум и пєлăк хăнты, и пєлăк юрн нєңие Людмила Кечимова олăңăн нынăна хăншты. Людмила Дима пухиел пила Когалым вошн вәл. Лўв «Лукойл – Западная Сибирь» нємпи мўв илпи питы вуй вўты тăхийн оператора рәпитл. Тăм тәс ёшпи, пăсты кўруп айлăт нє кашăң ол вўлы ёх емăңхăтлăтн вўлыйн кирум әхăлн имет кўтн кăсл. Щи тумпийн кăркам нє йис щирн вўлы сух эвăлт хăнты мир ләмăтсух ёнтты яма хошл, якты-ариты вєр лўвела ищи әмăщ. Щит пăты Когалым вошн увăс хоттєл ёх кўтн лэщăтум кăсупсыйн ванкўтлы лўв семьяйл нух питл.

Тәс ёшпи, пăсты кўруп нєңие

Тови вурңа хăтăлн 1980-мит олн Нуви сăңхум (щи пурайн Сўмăтвош) районăн Татьяна Владимировна (эви опращ нємл Пяк) па Сергей Хомаказович Айваседа пилыеңăн хуща олăңмит Людмила няврємие сєма питăс. Сырыя Айваседа хоттєл ёх Нумто кәртăн вәсăт. Сергей Хомаказович ăшкола етшуптумăл юпийн Пулңавăт вошн кина альты хәя вәнлтылăс. Щи юпийн рәткәртклупн еша рәпитăс. Әхăтшăк имел пила Касум совхоза рәпитты мăнсăңăн. Лўв - вўлэт давăлты хәя, имел – юрн хотн пўт кавăртты, ләмăтсух пәсты па па хот вєрăт тәты нєңа вәс.

Татьяна Владимировна па Сергей Хомаказович хўв мăр яха вәлман хәт няврєм єнмăлсăңăн. Олăң Люда эви, кимит Виталик пух, щи юпийн Наташа эви, щăлта Вова пух, ветмит – Кристина па мєт ай Артём пух. Интăм няврємăт иса вәна йисăт, вәншăк ёх рәпитлăт, айшăк хуятăт институтн вәнлтыйлăт.

Айтєлн Люда эвие ăңки-ащи пăты мєт вулаң нётты хуята вәс. Ащел – вўлы тащăтн, ăңкел – тўтъюха, вой муй хўлвелпăслăты мăнл. Щит пăты нял-вет тăл лувăт Люда эвие апщиелал пила юрн хотн вәс. Ай тёпиет лапăтлăллә, люхăтлăллә, сыстама ләмăтлăллә. Ăңкел юхи юхăттaлн, хотн сыстам, пушхиет ищи рома улăт.

Касăлты пурайн Люда Виталик яйел пила ищи вўлы әхăл тайсăңăн. Пурмăсăт па лєтутăт тәты әхла лын тєлыева вўлы оңăт пуныйлсăңăн. Вантә, щит лыв юнтутлал вәсăт. Няврємăт яма вәйтсәл, муйсăр оңăт мăта вўлы эвăлт вәл. Щиты ай пура вўш эвăлт лыв вән хуятăта нётсăт.

Хәт ол дуваттыйн Людмила ăшколая мăнăс. Вәнлтăты вєр лўв сăмăңа тайсăлдә. Мєт әмăщ лўвела биология, химия урокңăн вәсңăн. Вантә, вўлєң хоттєл ёхн єнмум няврємие айтєлн мўвев-йиңкев шавиман тайты вәнлтăсы. Щăлта спортивной тăхия ипўша яңхăс, лўхн яма хăтăтляс, волейбол, баскетбол щирн юнтты лўвела ищи әмăщ вәс. Щи тумпийн «Разноцветные краски края» нємпи арăң-якăң тăхия яңхăс. Кәща нєңңăн тăта В.М. Вокуева па С.М. Каксина вәсңăн. Мосăң, щит пăты вәна ювмăлн Людмила ариты-якты вєр вәлупсәл хўват тәты питăс.

Айтєлн Людмила мир лекщитты па ямăлты нєңа йиты лăңхăс. Ихущъяң класс етшуптум юпийн пилнєлал пила Ёмвоша юхтăс. Сырыя эвиет медучилищая мăнсăт. Тәп лыв щив ăн вўсыйт. Вантә, лўң пурайн пириты комиссия ёх Нуви сăңхум района юхтылăс, щи нявремăт, хуйтăт тохтўра йиты лăңхасăт – лыв эвăлтәла вохты нєпекăт вўсăт. Люда щи олăңăн ăн вәйтсăлдә, щит пăты Ёмвошн медучилищая лўв ăн вўсы. Муй вєрты? Люда педучилищая ариты па нарăсты юхн юнтты вєра вәнлтыйлты мăнăс. Тăта нумсăң айлат эви щикўш яма вәнлтылăс, тәп сăмла нарăсты вєр ăн хойс. Щит пăты Людмила юхи кєрлăс. Рәт кәртăн лўв кўлупн рәпитăс, әхăт икия мăнăс.

Мосл ястăты, интăм лўв институтн мўвевйиңкев шавиты, сыстама тайты вєрăт тәты хăннєхәя вәнлтыйл.

Вўтвош кәртăн рәпитман Людмила Владимир Кечимов пила вәтăңа йис. Щи пурайн Владимир рәтлал пила Когалым вош пўңăлн вўлэт лавăлман вәс. Имухты хăнты хә каркам нєңие рәт мўва тәслә. Әхăтшăк айлат хоттєл ёх хущи Дима пушхие сєма питăс. Мосл ястăты, олăңăн пилыеңăн нявремие пила вәнтăн вәсңăн. Владимир – вўлэт давăлман, Людмила – хот рәпата вєрман. Щăлта Дима нял тăл вўша ювмалн лыв воша касăлсăт. Пушхие ясли-хота яңхты питăс, Людмила «Лукойл – Западная Сибирь» мўв илпи питы вуй вўты тăхия рәпитты мăнăс. Тăм хăтл вәнты хăнты нєңие щăта рәпитл. Дима пухиел тăм олн хәт класс етшуптăс.

Айтєлн Людмила ăңкел, щащел пєла вантман ёнтăсты вєр яма вәллә. Вет ол дуваттыйн лўв ăңкиела вўлы сух эвăлт ләмăтсух ёнтты нётăс. Вән ими ваньщăсăс, эвие – сухăт ияха ёнтăс. Щит пăты тăм йисн сăх, молщăң, вейт, нюки вейт, пуркайт ёнтты лўвел нємăлт лавăрт ăнтәм. Рўтьщăты хăтлăтн Людмила вєрды иса ăн омăсл. Ёнтăсты, сăк кăрăтты вєр лўвела вән амăт тәл.

Людмила кашăң ол Когалым вошн вўлы ёх емăңхăтлăтн имет кўтн кăсты питăс. Әхăт Нумто кәртăн, Надым вошн, Касум мўвн лэщăтум вўлєң ёх кăсупсэта ищи яңхты питăс. Тăм апрăң, савăрвавăр айлат нєңие ар пўш олăңмит тăхет вўйляс. Ям арат ишăк нєпекăт, тынăң мойлупсәт ёша павтылăс. Щи тумпийн Когалым вошн лэщăтум увăс хоттєл ёх кўтн кăсупсыйн ищи кашăң ол пухиел пила мир ещăлт арилăңăн, яклăңăн, йис щирн ёнтум хурамăң ләмăтсухăт альлăңăн.

Әмăщ, хуты Дима пухие ăңкел пєла вантман нємăлт елєм ăн тăйл. Тăл пурайн лўв ăңкиелн ёнтум молщаңăн, вейн вош хўват яңхты вєритл. Хә якăт ищи яма вәл. Щит пăты увăс мир емăңхăтлăтн ăңкиел пила якты па ариты вєр вантăл.

Ма тăм сора ёшпи пасты, кўруп нєңия вўща яснăт китлум па лăңхалум яма, тәса, кăши-мәш ăн вантман елды вәлты. Увăс мир йис вєрăт тўңщирăңа, ям нумăсн елды тәты. Хоттєл ёхланăн лавăлман па мосман ат тайдыйн.

Ирина САМСОНОВА

Ёмвошн ӆыпӑт тыӆӑщ оӆӑңмит хӑтӆӑн Вурщик хӑтӆ постӑсы. Тӑм емӑңхӑтӆ «Торум Маа» пурмӑсӑт шавиты тӑхийн 2010-мит вӯш эвӑӆт вєрты питсы. Щи емӑңхӑтӆ иса мӯвтєӆ мир нюврємӑт ӆавӑӆты хӑтӆӑн вәӆӆяӆ. Щит пӑта музей тӑхийн рәпитты хуятӑт ай пушхӑт пӑта сыр-сыр юнтупсэт па кӑсупсэт ӆэщӑтӆӑт.

Муй щирн Вурщик хӑтӆ мӑнӑс

Увӑс мир пӑта тӑм ай тухӆӑң войе вән амтупсы тәӆ. Хән юханӑтн еңк ӆуӆӑты па нопӑтты пӯрая йиӆ, ай вурщик войе юхӑтӆ. Мир ӆупӆӑт, мӑтты хән щи ай тухӆӑн войе нум мӯвӑт эвӑӆт юхӑтӆ, ӆӯң хӑтӆӑт пӑнӑн тәӆ. Ӆӯв оӆңеӆн путӑртӆӑт: *«Вурщик войе ӆывӑӆн еңк шӯка сєңкӑӆ»*. Па йиc пӯра вӯш эвӑӆт кондинской вухаль ёх щи тухӆӑң войе пӑта емӑңхӑтӆ вєрӑнтӆӑт.

Вурщик оӆӑңӑн йиc путрӑт хӑншты вухаль ими Анна Митрофановна Конькова моньщ хӑншӑс. Щи моньщ хӯват ямсыева уша вєрты рӑхӆ, муй щирн тӑм емӑңхӑтӆ постӑты мосӆ.

Рӯтьщӑты хӑтӆӑн «Торум Маа» тӑхийн вән па айӆат хуятӑт ӑктӑщсӑт. Оӆңӑӆн нюврємӑт арсыр щирн юнтсӑт па охәӆ шәпи навӑрсӑт.

Щӑӆта вурщик имие єтӑс па мойң хуятӑта тӑм йиc емӑңхӑтӆ оӆӑңӑн путӑртӑс. Ӆӯв нюврємӑт тухӆӑң войт оӆӑңӑн стихӑт ӆӯңӑтты вохсӑӆэ. Пушхиет вән аматн юхтум мойң мир ещӑӆт арсыр ущхуль путрӑт, стихӑт путӑртсӑт.

Щит етшум кємн ӆыв па щи юнтты па кӑсты мӑнсӑт: әхӑӆ шәпи навӑрсӑт, кеӆ таӆман ӛращсӑт. Щи юпийн па мєт тәса наврум па юнтум, стихӑт ӆӯңтум ёх мойлупсэтн мойӆӑсыйт.

Юволӑңӑн па ӆыв єплӑң няньн, мӑвӑтн ӆапӑтсыйт, каврум шайн яньщлтӑсыйт.

Вән хуятӑт па пушхӑт пӑта тӑм емӑңхӑтӆ шєңк әмща па амтӑңа мӑнӑс!

Тӑм йисн арсыр шуши емӑнхӑтӆӑт постӑты питсыйт. Щи вєр шєңк ям! Йиc вєрӑт хуӆт ӑн вәшӆӑт.

Надежда ВАХ

Хӑтԓ щирн вәԓты мир

Лыпӑт тыԓӑщн Ёмвошн «Живущие по солнцу» нємуп кӑсупсы па якты-ариты хӑр вәс. Ёмвош мӯвн вәԓты кәртӑт, вошӑт па Ямало-Ненецкой, Ненецкой округңӑн эвӑԓт 130 муԓтас хуят юхтыйԓсӑт. Вән хуятӑт, айԓат ёх, няврємӑт па ансамблят арисӑт, яксӑт, нарӑссӑт па луңӑԓтупӑт ванԓтӑсӑт.

Пурмӑс вєрты ёх пӑты ищи кӑсупсы па ванԓтупсы вәс, щи тухӑԓпи эвет-пухӑт «Салыкве» нємуп кӑсупсыйн кӑссӑт. Щи вєр сухнум юпийн Югорская долина нємуп мӯвн финно-угрӑт якты-ариты хӑр вєрӑнтсӑт. Щӑта кӑсупсыйн нух питум ёх ишӑкты нєпекӑтн па мойԓупсэтн катԓуптӑсыйт. Щи пурайн кӑсупсы ԓєрамтум нєңӑт ай павӑтсӑт, хуты 2015-мит оԓн лыпӑт хойты тыԓӑщн Карелияйн «Финно-угорский транзит» нємуп мӯвтєԓ якты-ариты хӑр вєрԓы па мӯң округев эвӑԓт «Салы лёңх» нємуп тӑхийн ариты-якты эвет-пухӑт щив китԓыйт. Щӑԓта якты-ариты хӑрн тәса нарӑсты вєр пӑты Лилия Норова па Александр Замиралов (Ёмвош) диплом нєпекн мӑсыйңӑн. Яма ариты ёх кӯтн «Эшка-Мэшка» (Саранпауль) тӑхи няврємӑт, Людмила Сенгепова (Лянтор) ишӑкты нєпек хоԓумтсӑт. Ԓыв сӑттэԓа нарӑсты айԓат ёх эвӑԓт кӑсупсы хущи Игорь Магарамов, Александр Филиппов (Саранпауль) па Валентин Вальгамов (Пуԓңавӑт вош) нух питсӑт па ищи ишӑксыйт. Нарӑсты ансамблят эвӑԓт Ольга Покачева, Зоя Николенко (Русскинская) па «Салы лёңх» эвет-пухӑт мойԓупсыйн мӑсыйт. Вән хуятӑт кӯтн Ульяна Шульгина (Ёмвош), Светлана Сенгепова (Лянтор) па Мария Хохлянкина (Корлики) мєт яма ариты ёха аԓьсыйт, ԓыв па ишӑкты нєпекн мойԓӑсыйт. Тӑм йис щирн шуши мир арӑт ариты кӑсупсыйн Вера Кондратьева (Лянтор) па Наталья Оманова (Саранпауль) нух питсӑңӑн. Ариты ансамблят кӯтн «Увӑс ариет» (Касум) па «Югыд шонды» (Нарьян-Мар) хущи ариты нєңӑт мойԓупсы ёша павӑтсӑт. Әмща луңӑԓтупӑт ванԓтумеԓ пӑты «Вор мойтыт» (Саранпауль), «Пинэлы» (Лянтор) па «Илебц» (Нарьян-Мар) тӑхет мир мойԓупсэт юхи тәсӑт. Пурмӑсӑт вєрты мир эвӑԓт Аксинья Ерныхова (Касум), Елена Могульчина (Корлики), Ирина Молданова (Нуви сӑңхум), Марина Лонгортова (Ёмвош) мойԓупсыйн мӑсыйт. Щӑԓта кӑсупсы артӑԓум ёх шуши мир культура нух аԓумты пӑты нємасыя ям ясңуп нєпекӑт Валентин Вальгамов хәя, «Пинэлы» (Лянтор) хущи ариты-якты эвет-пухӑта па Светлана Сенгеповая мӑсӑт.

Реональда ОЛЬЗИНА

«III Школа мастеров по изготовлению и обучению игре на музыкальных инструментах» – тăмăщ нємуп вəнлтупсы лыпăт тылăщ 4-7-мит хăтлăтн Ёмвошн вəс. Мєт олăӊăн щимăщ вер 2010-мит одн верăнтсы, щи пурайн вертутăӊ ёх нарăсъюх, санквылтап па пеньщар верты па щитăтн нарăсты вəнлтыйлсăт. 2012-мит одн щимăщ вəнлтупсыйн шуши ёх па па мир тумран версăт па щитн юнтты вəнлтыйлсăт.

Нарăсъюхăт версăт па юнтты вəнлтыйлсăт

Тăм пўш Ёмвошн 18 хуят Сəрханл, Нуви сăӊхум, Сўмăтвош, Кондинской па Ёмвош районăт эвăлт ăктăщийлсăт. Щитăт тухăлпи Ёмвош па Пулӊавăт вош эвăлт нєӊăт па хэйт вəсăт. Нял хăтл мăр Сергей Кечимов (Сəрханл район, Русскинская), Анатолий Вадичупов (Ёмвош район, Шапша) па Герман Хатанзеев (Сўмăтвош район, Сарантауль) шуши ёх па нўм мўв хăннєхэйт нохăр юх па хəл юх эвăлт нарăсъюх верты вəнлтăсăт. Дмитрий Нимперов мирхотăӊ мир нын юхн юнтты вəнлтăс. Катрайн нын юхн тəп нєӊăт юнтсăт, тăм йисн хə ёх ищи нарăслăт. Мєт ар хуят хăтл єтты пєлăк мўвн щит верты хошлăт, щит пăты Дмитрий Данилович Нимперов Сəрханл район Нижнесортымской кəрт эвăлт вəнлтупсыя вохсы.

Олăӊ хăтăлн Алексей Рещиков вертутăӊ па вəнлтыйлты ёха ай павтăс, муйсăр нарăсъюхăт шуши мир тăйлăт па муй щирн щитăтн дыв нарăслăт. Щи юпийн мирхотăӊ ёх нарăсты юхăт верты пиньщăсăт, хăнты хə Сергей Кечимов нын юх верты вəнлтăс, вухаль хə Анатолий Вадичупов мира ванлтăс, муй вўрн нэрнэ йив верты мосл. Айлат ёх вəнлтăты тухăлпи щи хэйӊăн нарăсъюх ищи версăӊăн. Вəнлтылум ёх кўтн Марина Горшкова айлат нє вəс, лўв хə хуятăт иты ищи нын юх верăс. Нял хăтл мăр верум нарăсъюхăт вертутăӊ ёх əхăт финно-угрăт якты-ариты хăрн Творческое объединение «Культура» нємуп хота мойлăсăт.

Реональда СУРЕЙСКАЯ

Апрăӊ финно-уграт

Вәйтантупсы пўншум пурайн. Ям пєлакн вәнӆтăты вєр лэщăтты хә Рику Савонен.

Кимит оӆ «Финляндия-Россия» оса тăхи ёх «Роль общественных организаций в сохранении финно-угорских языков и культур» нємпи вәнӆтăты вєр лэщăтӆăт. Тăм оӆн щи вәнӆтăты тăхи кăт щирн: товиӆўӊăн па сўсн лэщăтсы. Вәнӆтăты вєрăт әхтыйн кәщая Финляндия мўвн вәӆты хә Рику Савонен вәӆ.

Оӆăӊмит вәнӆтăты хăтӆăтлыпăттыӆăщ Мордовия мўвн вєрсыйт. Тыв Финляндия, Мордовия, Удмуртия, Марий Эл, Коми, Карелия, Ненецкой па Югра мўвăт, Тверской область, Санкт-Петербург па Москва вошăт эвăӆт 34 апрăӊ хăннєхә юхтăс. Югра мўв Ас-угорской айӆат ёх эвăӆт тăм пўш Диана Букаринова, Алла Иштимирова-Посохова, Лариса Миляхова, Антон Нахрачев па Ирина Самсонова щив пирисыйт.

Сырыя мойӊа юхтум хуятăт ещăӆт тăм вәнӆтăты вєр лэщăтты кәща хә Рику Савонен, лăӊкăр хә Алексей Конюхов па финно-угорской культура вєрăт әхтыйн Поволжской тăхи кәща ики Юрий Мишанин вўща ясӊăт лупсăт. Щи юпийн Мордовской университетн рәпитты профессор ики, «Финно-угорской мир» журнал-нєпек редактор хә Владимир Абрамов путăртăс, муйсăр финно-угорской оса тăхет Мордовия мўвн вәӆӆăт па муй щирн рәпата тәӆăт.

Мордовия мўвн вәйтантыйӆсăт

Әхăт ăктăщум финно-угорской ёх хәӆум щира ортсыйт: «Рәтясăӊ» (кәща Татьяна Волкова), «Айкеӆ кăншты па хăншты вєр» (кәща Наталья Севец-Ермолина) па «Менеджмент» (Александр Ефремов). Тăта кашăӊ хăннєхә ӆўв оӆӊеӆн айкеӆ тәс, путăртăс, муйсăр әмăщ проект вєр ӆўв рәт мўвн лэщăтăс. Итәх ёх, тәп тыв юхăтмеӆ юпийн уша павăтсăт, муй щирн арсыр проектăт тўӊщирăӊа нєпека хăншты мосӆ.

Щи тумпийн ăктăщум мира путăртсы, муй щирн вошăтн па кәртăтн финно-угорской ясӊăт вәнӆтăты, хутыса йиӆуп щирн ясӊăт давăӆман еӆӆы тәты па муй щирн интернетн щи вєрăт лэщăтман вәӆӆăт. Экономической па социальной вєрăт оӆăӊăн ищи ясăӊ тәсы, хутыса мойӊа юхтум мир пăты рўтьщăты тăхет лэщăтты. Айкеӆăт кăншты па хăншты вєрăт оӆăӊăн, хутыса йиӆуп щирн финно-угорской культура вєрăт еӆӆы тәты.

Ювоӆăӊăн кашăӊ тăхи ёх мєт әмăщ проектăт ванӆтăсăт. Тывум вєрăт ăнтә тәп рәт мўвн лэщăтты рăхӆ – мєт оӆăӊ вєр, ӆәӆн арсыр тăхетн вәӆты финно-угорской мир ияха лэщăтум вєрăт еӆӆы ат тәсăт.

Мосӆястăты, вәнӆтăты вєрăт тумпийн мойӊа юхтум ёх Саранск вош йис пурмăсăт ăкăтты па шавиты тăхия, культура хота тәтӆясыйт, ӆәӆн ванӆтăты, муй щирн мордва мир вәӆ, муйсăр арăт арийӆ, муйсăр ӆәмăтсухăт тăйӆ. «Торама» па «Мерема» ариты якты тăхеӊăн мордва ёх щимурт хурăмăӊа арисăт па яксăт, алпа, кашăӊ хуят щи оӆăӊăн хўв мăр нәмты питӆ. Щи тумпийн Подлесная Тавла нємпи йис кәрта тәтӆясыюв. Щăта юх эвăӆт арсыр пурмăсăт вєрты ăшкола-искусства нąврємăт пăты рәпитӆ.

Мăнєма Мордовия мўвн шєӊк әмăщ вәс. Кимит вәнӆтăты хăтӆăт лыпăт хойты тыӆăщ Удмуртия мўвн лэщăтӆыйт.

Ирина САМСОНОВА

Мўӊ семинар лэщăтум ёх пиӆа

Югра мўв эвăӆт юхтум айӆăт ёх як хот ванӆтаӆăт

Сытомино кәрта яңхмємн ма ар оԓ ай ԓеккара рәпитум ими Любовь Николаевна Сенгепова пиԓа вәйтантыйԓсум. Сӯс пурайн лыпӑт хойты тыԓӑщ яңмит хӑтԓӑн алӑңа ӑңкеԓ-ащеԓ Ԓємаң ԓорн сӯмӑт пай хуща тухԓуман вәсңӑн, хән Нуви Тәрум иԓпийн мєт ай эви сємңаԓ пуншӑс, Люба нємн мӑсы.

Нялъяңкєм оԓ ай ԓеккара рәпитӑс

Ащеԓ Николай Тимофеевич Сенгепов, ԓӯв рәтԓ Қасум мӯв ԓаԓь пурайн тыв, Ԓємӑң мӯва, касԓӑс. Ӑңкеԓ Мария Тимофеевна Тоярова Ԓорвош район Кунавӑт мӯв эвӑԓт вәс. Лын ар няврєм єнмаԓсӑңӑн. Люба – мєт ай эви, ԓӯв хәԓум яй па кӑт упи тӑйс, щит Анастасия, Татьяна, Василий, Юрий па Ефим, ин атэԓт хӑщӑс. Ӑңкеԓ ар няврєм тӑйты пӑты «Материнская слава» хәԓум мевԓ пос тӑйс.

Сытомино кәрт хӑнты имет Любовь Сенгепова, Прасковья Воронина (Тарлина), Марина Савчук (Сенгепова) па Зоя Молданова

Ӑ школа етшуптумаԓ юпийн Люба Ёмвош медучилищайн ай тохтӯра вәнԓтыԓӑс. Щи пурайн ӑңкеԓ шєңк мәшитӑс, щирн и оԓ ӑңкеԓ вантман па тӑйман юԓн вәс.

Нєпекӑңа ювмаԓ юпийн айԓат Люба Сӯмӑтвош район Кимкъясуй кәрта рәпитты китсы, щӑта айԓат эви мєт ай няврємӑт тӑйты хотн и оԓ мӑр кәщая вәс. Щи оԓԓаԓ щиты нәмԓӑԓԓә: «Мӑнєма әмӑщ вәс вухаԓь мир кӯтн вәԓты па рәпитты, веԓьщи вантсум, муй щирн ԓыв Пӯпи якхот ԓэщӑтԓӑт».

Щӑԓта ащеԓн юхи вохсы, вантэ, ԓӯв мәшӑңа йис. Любовь Николаевна щиты лупӑс: «Ма айтєԓн ай тохтӯра йиты ԓӑңхасум, мәшӑң хӑннєхә пєԓы шаԓь вантты вәс. Мӯң вән семьяевн ма мєт ай эви, щирн ма нємасыя ай тохтӯра вәнԓтыйԓсум па вєритсум мәшӑң ӑңкєм-ащєм вантман тӑйты, ԓекщитты». Ащеԓ нивӑԓъяң оԓ вәнты вәс, тәп юхи хӑщум хәс хәԓум оԓ мӑр сємԓы питӑс. Люба Сытомино рәт кәртаԓа кєрԓӑс, ащеԓ вантман тӑйс па ипуԓяң рәпата кӑншӑс, вантэ, тӑта ай тохтӯр ӑн мосӑс. Щирн сыры ям арат оԓ хӯԓ веԓпӑсԓаты тӑхийн рәпитӑс, щӑԓта хәԓумъяң оԓ пәԓьницайн ай ԓеккара вәс. Пенсияя мӑнмаԓн йиԓпа рәпитты вохсы, яңкєм оԓ Любовь Николаевна вәнԓат медсестрая вәс. Тӑм ванӑн пенсияя мӑнӑс. Рәпатайԓ оԓӑңӑн щиты нәмӑԓмӑс: «Рәпитмємн ма уша вєрсум, хӑнтэт ванкӯтԓы мәшӑң мухӑԓ тӑйԓӑт, щи тумпийн сєм, пӑԓ мәш, кӯр-ёш йит кӑши тӑйԓӑт, ин шимԓ хуят турӑх мәшн мәшитԓ. Юхи хӑщум оԓӑтн мӯваватхәԓәңа йис, щит пӑты ӑнтә тәп хӑнтэт, ар хуят рак пӑԓтӑп мәш тӑйты питсӑт».

Еԓԓы Любовь Николаевна ԓӯв семьяйԓ оԓӑңӑн путӑртӑс. Икєм – рӯщ, нємԓ Игорь Иванович Кузнецов. Икєм аңкаңкеԓ ищи хӑнты нє вәс, тәп катра пурайн щи оԓӑңӑн паспорт нєпекн ӑн хӑншсы. Любовь Николаевна икеԓ пиԓа вет няврєм єнмӑԓтӑс, хәԓум эви па кӑт пух, щит Людмила, Мария, Ольга, Николай па Иван. Людмила ԓапӑт оԓ Москва вошн вәнԓтыԓӑс, ин «Сургутнефтегаз» тӑхийн отдел хуща кәщая вәԓ. Мария па Ольга Тюменьн вәнԓтыйԓсӑңӑн. Мария Сәрханԓ район кәщайт рәпитты хотн юриста рәпитӑс, ин икеԓ пиԓа Новосибирск воша вәԓты па рәпитты мӑнӑс. Оля пәԓьницайн программиста рәпитԓ. Иван пухԓ ӑңкеԓ иты Сургутской университетн ԓеккара вәнԓтыԓӑс. Ԓӯв оԓңаԓн Л.Н. Сенгепова щиты лупӑс: «Иван пухєм шєңк хӑнты мир культура пєԓы сӑмӑң, Ас-угорской айԓат ёх тӑхия ԓӯңман вәԓ, арсыр вєрӑт тәты нётԓ».

Ин кӑт эвеңӑԓ икеңа йисңӑн, няврємӑт єнмаԓаңӑн. Любовь Николаевна ин няԓ хиԓы тӑйԓ, кӑт хиԓы па кӑт хиԓнє.

Мӑнєма әмӑщ уша вєрты вәс, муй щирн Сытомино кәртӑн хӑнтэт вәԓԓӑт. Любовь Николаевна щиты лупӑс: «Ма щирємн, Сытомино кәртӑн хӑнтэт яма вәԓԓӑт. Мӯң хущева вәԓты хӑнтэт хуԓыева рәпитԓӑт, ям хотӑт тӑйԓӑт».

Рәпата ӑн тӑйты хӑнтэт вой-хӯԓ веԓпӑсԓуман, арсыр воньщӯмутӑт ӑкӑтман па тыныман вәԓԓӑт. Сытомино кәртӑң икет мосты пурайн Ас хӯԓӑт веԓпӑсԓӑты пӑты арсыр нєпекӑт ӑкӑтԓӑт, ԓәԓн еԓԓы рӑхты нєпекӑт ёша холумтты.

Юхи хӑщум оԓӑтн кәртӑң хӑнтэт няврємлаԓ пиԓа ияха Ԓемӑң юхӑна емӑң тӑхия яңхийԓԓӑт, ӑктӑщман арсыр вєрӑт оԓӑңӑн путӑртԓӑт, пойкщаԓӑт па йир вєрԓӑт. Вән хуятӑт шєңкԓӑңхаԓӑт, ԓәԓн няврємлӯв щи йис вєрӑт уша ат павӑтсӑт, ат вәнԓтыйԓсӑт.

Ин рӯтьщуман Любовь Николаевна хӑнтэта арсыр емӑңхӑтԓӑт ԓэщӑтты нётԓ, «Әмӑщ нє» ариты имет пиԓа арийԓ, якӑԓ, арсыр вошӑта муй кәртӑта яңхийԓ. Щиты 2009-мит оԓн Ԓорвош район «Ван рәтӑт» фестиваля яңхӑс па щӑта ӑңкеԓ рәтӑт Тояровӑт па Шульгинӑт вәйтӑс. Щи тумпийн Любовь Николаевна хӑнты ернасӑт, щӑшкан сӑхӑт ёнтӑԓ, сӑмӑңа тӑйԓ «Хӑнты ясӑң» газетаев па хӑнты ясӑңӑн єтум киникайт ԓӯңатты, ԓӯңӑн па сӯсн воньщӯмутӑт ӑкӑтԓ. Ин кәртӑң хәйн Василий Молдановӑн тунты эвӑԓт арсыр пурмӑсӑт вєрты вәнԓтӑԓы, щит анӑтсәнӑт, йиңԓӑт, хинтӑт па па утӑт.

Няԓъяңкєм оԓ мӑр мир ямаԓтумаԓ пӑты Любовь Николаевна Сенгепова «Ветеран труда Ханты-Мансийского автономного округа» нєм па арсыр ишӑкты нєпекӑт тӑйԓ. 2009-мит оԓн ар няврєм єнмаԓтмаԓ пӑты «Материнская слава» мевԓ посн мойԓӑсы.

Мир ямаԓты ёх емӑңхӑтԓ пӑты мӯң Любовь Николаевная вән пәмащипа лупты ԓӑңхаԓӯв па ям ясңӑт китты. Хӯв йис нәпӑт яма вәԓты кӑши-мәш ӑн вантман, еԓԓы ям нумӑсн хӑнты мир культура еԓԓы тӯва!

Л.Н. Сенгепова пиԓа путӑртӑс
Людмила ШУЛЬГИНА

Ай кєр тыԓӑщ Ёмвошн увӑс мир якӑта вәнԓтум пурайн ма вәна пєлка ювум хӑнты ими Мария Яковлевна Сенгепова пиԓа вәтаңа йисум. Ԓӳв Сытомино кәртӑн вәԓ. Ар оԓ мӑр М.Я. Сенгепова няврємӑт ԓавӑԓман садикӑн рәпитӑс. Рӯтьщӑты вӯша ювмӑԓн хӑнты имие кӯлупа рәпитты вохсы. Щӑта ԓӳв «Ԓәңханьщуп» нємпи арӑң-якӑң тӑхи пӯншӑс. Эвиет хӑнты мир якӑта, арӑта, йис щирн карты сэвӑт вєрты вәнԓтӑс. Интӑм Мария Яковлевна Сытомино кәрт «Әмӑщ нє» арити-якты тӑхия ԓӳңман вәԓ.

Вән хуятԓаԓ партум щирн вәԓ

Ӑңкеԓ - Матрена Ефимовна (ащеԓ щирн Вандымова), ащеԓ - Яков Иванович Сенгеповңӑн вәсңӑн. Хән щатщащиԓаԓ па аңщащиԓаԓ кулак ёх иты кӑсна хота тәсыйт, ӑңкеԓ-ащеԓ Касум мӯв эвӑԓт Лямин юхӑна касӑԓсӑңӑн. Щит пӑты ӑңкеԓ-ащеԓ катра пура вӯш эвӑԓт Лямин юхӑн хонаңӑн Дарко-Горшково кәртӑн вәсңӑн. Щӑԓта вошэԓ лӑп тәхӑрсы, ԓывСытоминая тәсыйт. Интӑм кәртӑн хӑнты хуятӑт ӑнтәм, мєт вәна ювум нєңңӑн Любовь па Мария Сенгеповңӑн.

Ԓыв семьяеԓн ԓапӑт няврєм вәс. Ин тәп кӑт нє хӑщсӑңӑн. Вән упеԓ Евдокия Тверской областьн вәԓ. Ԓӳв ищи пенсияя мӑнӑс. Хӯв мӯвн щикӯш вәԓ, тәп сӑмӑԓн рәт мӯвӑԓа таԓԓы. Ԓӳв пиԓэԓа лупԓ: «Нӑң мӑнєма хӑнты ернӑс ёнта, ма сӑмєм шєңк ԓӑңхӑԓ хӑнты дәмӑтсух тайты».

АЙԒАТ ПУРА ОԒӐҢӐН

Мария Яковлевна 1947-мит оԓ Ас нопӑтты тыԓӑщ оԓӑңмит хӑтӑԓн сєма питӑс. Вәншӑка ювмаԓн ԓӳв ӑңкиеԓ эвӑԓт иньщӑсты питӑс: «Ӑңкие, муй вӯрн ма нӑң хущена юхӑтсум?» Ӑңкиеԓ юхԓы лупӑԓ: «Нӑң доньщ пайт вәԓты ёхум хӑрыя кӑт вурты воньщӯмутӑң лыптӑт иты ԓухңӑнӑн, ёшн кӑт воньщӯмутӑң нӯвңӑн катӑԓман ма хущєма щи юхӑтсӑн».

Айтєԓн Мария эвие апрӑң па нумсӑң няврєма вәс. Ащеԓ кӑтсоткєм вӯԓы тӑйс. Эвие ипӯша ащеԓ эвӑԓт арсыр вєрӑт оԓӑңӑн иньщӑсӑс: муй пӑты вӯԓэт тӑйԓайт, мӯй пӑты ԓыв хӑншӑңӑт, муя ԓывеԓа щи луват оңтӑт мосԓӑт.

Ай пурайԓ оԓӑңӑн Мария Яковлевна щиты нәмӑԓмӑсԓэ: «Ӑңкєм-ащєм пиԓа ԓор хонӑңа хоԓуп омӑсты юхӑтԓӳв. Ӑңкєм лупԓ: «Хошум йиңк кавӑртты мӑр хинтӑт вӯяты па сора воньщӯмут воньщаты». Мӯң вәнта хәхӑԓман мӑнԓӳв па сора-сора сэвупсы муй шәмши воньщԓӳв. Щӑԓта ратхӑр хонӑңа юхӑтԓӳв, ащев хинт пєԓа вантман лупԓ: «Нын вєра пӑсты ёш щи тӑйԓӑты, щи арат воньщӯмут воньщсӑты». Ма амӑтԓум па нәмӑсԓум: «Вәна йиԓум ищиты сора воньщты питԓум. Вантэ, ащєм ям ясңӑт лупӑс».

ВӘНԒТЫЙԒТЫ ОԒԒӐԒ ОԒӐҢӐН

Няԓ класс вәнты Мария Дарко-Горшково ӑшколайн вәнԓтыԓӑс. Еԓԓы нивԓ класс вәнты Лямино вош интернатн вәс. Щи пурайн няврємӑт ӑңкиԓаԓ-ащиԓаԓ эвӑԓт хӯва тәтԓясыйт. Интернатн вәԓмеԓ мӑр няврємӑт єнмӑԓты ёх пушхиет пєԓа вєра хишумсӑт: рәт ясӑңӑн путӑртты, хӑнты ԓәмӑтсухн яңхты иса ӑнт єсӑԓсӑйт. Щит пӑты ар пєлӑк йис вєрӑт щи няврємӑт хуԓт юрємӑсӑт. Вән хуятԓаԓ щикӯш моньщӑт, йис путрӑт, пӯпи арӑт вәсӑт, тәп щи оԓӑңӑн уша павӑтты сырыя мосӑс.

РӘПАТА ОԒԒӐԒ ОԒӐҢӐН

Ӑшкола юпийн Мария Яковлевна Ёмвош педучилищая вәнԓтыйԓты юхтӑс, нумӑсн па культпросвета мӑнты ԓӑңхӑс. Вантэ, кӑт рӯщ пиԓнєңңӑн сырышӑк Пулңавӑт воша мӑнсӑңӑн. Айԓат Мария эви вән воша ӑнт яңхӑс, вєра пакнӑс, муй вӯрн атєԓт щи луват хӯв мӯва мӑнты? Щит пӑты ԓӳв Ёмвош вәнты тәп юхтӑс. Тӑта кӑт-хәԓум тыԓӑщ мӑр вәԓмаԓ юпийн юхԓы кєрԓӑс. ЩӑԓтаТюмень воша кӯлуп рәпатнека вәнԓтыйԓты китсы. Әхӑтшӑк Мария Яковлевна ясли-хота хӑтԓ мӑр няврємӑт ԓавӑԓты вохсы. Щи пура вӯш эвӑԓт хәԓумъяң мултас оԓ хӑнты имие пушхиет пиԓа рәпитӑс. Вәншӑк няврємӑт хӑнты ясӑңа вәнԓтӑс, увӑс мир йис вєрӑт оԓӑңӑн ԓывеԓа айкеԓ тәс, моньщӑт путӑртӑс па ёнтӑсты вєр вантԓӑс. Хӑнты мир моньщ хӯват спектаклят ԓэщӑтӑс. Няврємӑта шєңк әмӑщ вәс. Щи тумпийн ипӯша пушхиет вәнԓтӑс мӯвев-йиңкев па иса єнумты утӑт шавиман тӑйты, юх нӯвӑт ԓєваса ӑн шукатты, ԓәԓн еԓԓы вәԓупсы хӯват няврємӑт щи ям нумсӑт ат тӑйсӑт.

Рӯтьщӑты хӑтԓӑт оԓӑңӑн Мария Яковлевна щиты лупӑс: «Катрашӑк сємңӑԓам яма кӑԓсӑңӑн, щит пӑты рӯтьщӑты ӑԓ вәԓты хӑтԓӑтн ма сӑк кӑрӑтсум, аканьт, намтӑт, тӯтщаң хирӑт па па ай пурмӑсӑт ёнтыйԓсум. Интӑм сємңӑԓам вевтама йисңӑн, якты па ариты мӑнєма тәп рӑхԓ. Интӑм мӯң ветеранӑт совет ёх «Серебряной карусель» нємпи арӑң тӑхи ԓэщӑтсӑт. Ма ищи щив яңхԓум, рӯщ пирӑщ имет пиԓа арӑт аридум. Щит пӑты юԓн омӑсты кәм ӑнтәм. Сӯсн воньщӯмут єтты пурайн мӯң ияха ӑктӑщԓӳв па ёхум мӯва воньщӯмут воньщты яңхԓӳв».

Няврємӑт пиԓа рәпитмаԓ мӑр Мария Яковлевна кашӑң товийн «Вурңа хӑтԓ» ԓэщӑтыԓӑс. Щӑԓта кәртӑң имет пиԓа юхӑнӑт пєлка питты артӑн яң кєвӑт поры вєрантыйԓсӑт. Сӯсн васы мӑнты тыԓӑщн ищи пӑсан ԓэщӑтыйԓсӑт. Вантэ, ԓӯң мӑр тӑԓаңа па тӯңа мӑнӑс: хӯԓ веԓпӑсԓӑты хә хӯԓӑт веԓпӑсԓӑс, вой веԓпӑсԓӑты хә войт веԓӑс. Йиңк әхтыйн атум вєр ӑн тывиԓӑс, щи ям вєрн поры вєрантыйԓты мосԓ.

Ипӯш хӑнты имие вән сорт ух ёша павӑтӑс. Сорт ух вәԓты кашӑң ԓӳв нух ԓэщӑтсӑԓә па музея тәсԓә. Вантэ, катра пурайн ӑңкеԓ-ащеԓ сорт ух эвӑԓт хошум йиңк яньщман Ма-

рия эвие ипўша иньщасӑс: «Тӑм муйсӑр ԓўв? Ма щирємн, кўншкар хурасуп». Вән хуятԓаԓ яма путӑртсӑт, хуты кашӑң ԓўв нєм тӑйԓ. Няврємӑта щи оԓӑңӑн шєңк әмӑщ уша павӑтты.

Мария Яковлевна пиԓыеԓ хәт оԓ юхԓы ӑнтәма йис. Ияха вәԓман мӑр ԓын кӑт эви єнмӑԓтсӑңӑн. Интӑм вән эви няԓъяң хәт тӑԓа, ай эви хәԓумъяң оԓа йиснӑн. Ԓын китумтак хоттєԓ ёх пиԓа Сәрхӑнԓ вошн вәԓԓӑңӑн па рәпитԓӑңӑн.

Юволӑңӑн Мария Яковлевна щиты лупӑс: «Катра мўң вошэвн вәԓмевн рәт мирэв шєңк яма вәсӑт. Мӑта хӑнты хуят хўԓ катӑԓӑԓ ки, щит иса вошэв мир кўтн ортԓӑԓԓә. Вой павтӑс ки, ищиты кашӑң хота нюхи пулые тәс. Айтєԓн ӑңкєм-ащем эвӑԓт иньщӑссум: «Муй пӑты иса мира нюхи муй хўԓ мӑты мосԓ?» Ԓын юхԓы лупԓӑңӑн: «Эвие, па щосн, мосӑң, мўң ёша нємӑԓт ӑн павӑтԓўв – ԓыв мўңева нётԓӑт. Щит пӑты хот пуңӑԓн вәԓты хӑнтэт хәнты пурайн аԓ юрємаԓн. Вәна йиԓан – ищиты мирәва нётӑсман вәԓа!» Щӑԓта воньщўмут воньщты мӑнԓўв ки, муй арат воньщўмут ԓєты вєритԓўв, щи арат воньщԓўв. Юх нўвӑт ищи нартама ӑн мәрӑтсўв.

Ма ин вәнты щи нумӑс така тӑйԓєм. Вәнта юхӑттємн сўмӑт нўв ӑԓ ӑн шукӑтԓум. Мәрӑтԓум ки, пойкщӑԓум, хуты ма ям нумӑсн тӑм нўвие мәрӑтсум. Щиты вән хуятԓамн вәнԓтасаюм. Тӑм нәпта питум артӑн мирэв щи вєр юрємӑты питсӑт. Ма щирємн, йис хӑнтыԓўв ям вєрӑт еԓԓы тәты мосԓ».

Мўң, «Хӑнты ясӑң» газетайн рәпитты ёх, Мария Яковлевная вўща ясңӑт китԓўв! Кашӑң хӑтԓ нӑң пӑтэна амтӑңа ат вәԓ! Тӑԓаңа, пищӑңа, ям нумӑсн ищисӑты еԓԓы вәԓты, няврємԓаңӑн ԓавӑԓман, мосман па сӑмӑңа ӑт тӑйԓыйн.

Ирина САМСОНОВА

Вуԓаң учёной хә 75-мит оԓ постӑс

Ас нопӑтты тыԓӑщ 28-мит хӑтӑԓн Ёмвошн Югорской университетӑн айԓат ёх финно-угорской мирӑт ясңӑта вәнԓтӑты вуԓаң учёной хә, филологической наукайт доктор, профессор Евгений Александрович Игушев 75-мит оԓ постӑс. Щит пӑта университет нєпекӑт ԓўңӑтты хот йитн нємасыя арсыр ԓўв пиԓэԓа рәпитты хӑннєхуятӑт ияха ӑктӑщийԓсӑт па тӑм сєма питум учёной икия ям вўща ясңӑт лупсӑт.

Е.А. Игушев

Евгений Игушев вәԓупсы хўватн шєңк ар наука щирн мӑнты сырсыр рәпатайт ԓўв сӑран мирԓ оԓӑңӑн хӑншӑс. Тӑмхӑтԓ ԓўв арсыр вошӑтн па мўвӑтн яма вәйтԓы. Тӑм вәнԓат хә ай кєр тыԓӑщ яртъяңмит хӑтӑԓн 1939-мит оԓн Пожня кәртӑн Ижемской (йиԓўп щирн Сосногорской) районӑн Коми АССР мўвн вўԓы тащн яңхты ёх хоттєԓ хущи сєма питӑс. Ӑшкола лапӑтмит класс юпийн 1957-мит оԓн ԓўв Ухтинской горно-нефтяной техникумн вәнԓтыԓӑс. Әхӑт, 1963-мит оԓн, историко-филологической факультет Коми государственной институтн етшуптӑс па щи юпийн рәт ясңӑԓа па литературая айԓат ёх ӑшколайн вәнԓтуман рәпитӑс.

Щӑԓта 1969-мит оԓ вўш эвӑԓт Коми мўв научной академия филиал тӑхийн рәпитты питӑс. Еша вәс 1973-мит оԓн Эстония мўвн Тарту вошн филологической наукайт кандидат нєм хоԓумтӑс. Әхӑт 1991-мит оԓн ищи тӑхеԓн докторской диссертация нєпек ёша павтӑс.

Е.А. Игушев няԓсот муԓтас рәпата финно-угорской мирӑт ясңӑт пӑта хӑншӑс. Щи утӑт кўтн вєра ар нумсӑң нєпек сӑран, хӑнты па вухаԓь па па мир айԓат ёх рәт ясңеԓа вәнԓтӑты щирӑт. Тӑмхӑтԓ вәнԓат учёной хә Ёмвошн вәԓ па айԓат хуятӑт пиԓа Югорской университетн рәпитԓ.

Владимир ЕНОВ

Йиԓўп музей хот йит пўншсы

Тӑта мосвӑнӑн Ас нопӑтты тыԓӑщ 29-мит хӑтӑԓн Ёмвош Ас-угорской институт киникайт ԓўңӑтты хотн йиԓўп музей хот йит пўншсы. Щи тӑхи образования па наука общественной вєрӑт тӑйты хота нємӑтсы.

Ияха ӑктӑщум хӑннєхуятӑт еԓпийн оԓӑң ясӑң музей пӑта Ас-угорской институт кәща нє **Виктория Сподина** тәс:

– Мўң ләщӑтум музей хот йитєв хӑнты, вухаԓь па юрн мир вуԓаң учёныйт вәԓупсы па рәпатайт оԓӑңӑн нынӑна айкеԓӑт тәты питԓ. Тӑта нын вєритԓӑты вантты, муйсӑр киникайт ԓыв вәԓты хўватн наука щирн хӑншсӑт. Щи тумпийн кашӑң ай муй вән пурмӑсые, мӑта утӑт ԓыв вәԓмеԓ пурайн тӑйсӑт. Ма ԓӑңхаԓум лупты, хуты Нуви сӑңхум вошн рәпитты фольклорной отдеԓ хот Ева Шмидт шәңӑт нємн юкӑнтсы, Варьёган кәртӑн пўншум йис пурмӑсӑт шавиты хот Юрий Вэлла шәңӑт нємн аԓьсы. Тӑмӑщ музей хотӑт, ма щирємн, вєра мосԓӑт. Айԓат ёхԓўв, мосӑң, еԓԓы тӑм учёной ёх, рәпатайт пєԓа вантман, ищиты наука вєрӑта катԓӑсԓӑт па ԓыв нумӑсԓаԓ еԓԓы тәԓӑт.

Юволӑңӑн Ас-угорской институт киникайт ԓўңӑтты хот йит кәща нє **Елена Степанова** музей оԓӑңӑн айкеԓ вєрӑс па путӑртӑс:

– Учёной совет, мӑта ут мўң хущева вәԓ, ԓыпӑт хойты тыԓӑщ 27-мит хӑтӑԓн 2013-мит оԓн нумӑс пунӑс тӑмӑщ «Образования па наука» хот йит ләщӑтты. Тӑта оԓӑң хӑнты мир учёной хә Николай Терёшкин, Геннадий Бардин па Алексей Сенгепов, юрн ёхԓўв поэт па наука щирн арсыр рәпатайт вєрум ёх Юрий Вэлла па па шуши мирԓўв вуԓаң учёныйт хӑншум рәпатайт па ԓыв тӑюм пурмӑсԓаԓ шавиман тӑйты питԓўв.

Владимир НОСКИН

Йиԯуп киника єтӑс

Ас нопӑтты тыԯӑщ 18-мит хӑтӑԯн Ёмвошн 12-мит пўш «Спасти и сохранить» нємуп мўвӑт, юханӑт па вәнт войт вәньԯты вєр пўңшсы. Муйсӑр вєрӑт тӑм пўш ԯэщӑтсыйт, щи оԯӑңӑн айкеԯ ӑкӑтты мира вәнт войт па мўвӑт-автӑт ԯавӑԯты тӑхи кәща Сергей Пикунов, щӑԯта образование департаментӑн рәпитты нє Антонина Урсу-Архипова па экологической вєрӑт ԯєрамтты хә Анатолий Захлебный (Москва) путӑртсӑт.

С. Пикунов лупӑс, экологической акция хўвн вєрсы, ԯәԯн аршӑк хуятӑт мўвӑт па юханӑт ԯавӑԯман тайты ат питсӑт. Щит пӑты кашӑң оԯ «Спасти и сохранить» вєра ар мир хўщԯӑт, юхи хӑщум кӑтхущъяң оԯ мӑр 450-кєм щурӑс хӑннєхә акцияйн вәсӑт. Тӑм пўш округ хўваттыйн нядкєм щурӑс хуят щи вєра вўянтсӑт. Хәԯмит оԯ 180-кєм щурӑс вәндтыйԯты няврємӑт па айԯат ёх «Моя Югра, моя планета» нємуп ут ԯэщӑтты пурайн арсыр ям вєрӑт вєрсӑт.

Тӑм оԯн нумӑс павӑтсы мєт ар эви па пух «Спасти и сохранить» вєрӑт вєртыя вохты, итәхӑт Ёмвош кўтўп вәԯты хӑрн па Лосев нємуп рўтьщӑты вўрн хәс кӑт пӑрщин хот рәпитӑс. Щи ут «Этнокультурный Арбат» нємн аԯьщӑсы. Кӑт пӑрщин хотн айԯат ёх вошӑң мир па рәпата тӑхет эвӑԯт ӑн мосты нєпекӑт па киникайт ӑкӑтсыйт, и тӑхийн камн вәдты ампӑт па кӑтет мира ортсыйт.

Кӑтхущъяң оԯ мӑр «Спасти и сохранить» вєр вєрԯы. С. Пикунов лупӑс, щит унтасн кашӑң оԯ вәнтӑт-автӑт сыстама йиты питсӑт па арсыр вєр тўңматсы. 2009-мит оԯн мўв иԯпи питы вуйн 6300 арат гектар мўв хәԯытман вәс, тәнял 4500 гектар арат щимӑщ мўв вәс. Щӑԯта сыры питы вуй щошиты тўрпайт 6500 арат пўш пўтԯӑсӑт, тәнял 2800 арат пўш щимӑщ вєр питыԯӑс. Интум вәнты «Роснефть» тӑхи мўвиет мєт хәԯытԯ, «Славнефть» щиты вєрты вуԯыйс, «Лукойл-Западная Сибирь» ищи ешайн хәԯытты вуԯыйԯ. Кашӑң оԯ мўвев нух сыстамтты пӑты мєт ар вух хуԯтуптӑты питсы, юхи хӑщум оԯӑтн миллион арат ай юх омӑссы па ветъяңкєм щурӑс кубометра арат тӑпӑр ӑкӑтсы. Щӑԯта округ хўваттыйн 144 – кєм мўвӑт ԯавӑԯты тӑхи вєрсы. 12 оԯ мӑр округев няврємӑт ар пўш экологической кӑсупсэтн нух питыйԯсӑт, юхи хӑщум пўш Санкт-Петербург вошн «Человек на земле» кӑсупсыйн ԯапӑт вєрӑт эвӑԯт вет утн ԯыв оԯӑң тӑхет ёша павӑтсӑт. С. Пикунов нәмӑсԯ, экологической вєрӑт ԯэщӑттэв пӑты щимӑщ ям вєрӑт тывсӑт.

А. Захлебный научной мирхот оԯӑңӑн путӑртӑс. Щӑта 26 ай ёх вәнԯтӑты хуятӑт «Экология безопасности жизнедеятельности» нємуп йиԯуп киника оԯӑңӑн путӑртсӑт. Мўң мўвевн щи вєр яң ӑшколайн 10-11-мит классңӑнӑн айԯат ёх вәнԯтӑԯӑт. Ешайн Прибайкалье хущи ищи и ӑшколайн эвет па пухӑт щит уша павӑтты питԯӑт. Хән щи вєр яма тывԯ, щи пурайн Россияйн вән эвет-пухӑт худыева ӑшколайт хущи экология щирӑт вәнԯтӑты питԯӑт.

А. Урсу-Архипова ай павтӑс, тӑм пўш устойчивой развитие нємуп научной мирхота ай пушхӑт єнмӑԯты ёх ищи вохсыйт, ԯәԯн ԯыв институтӑтн рәпитты мир пиԯа вәтща экология вәндтупсы оԯӑңӑн ат путӑртсӑт. *«Тӑм хӑтԯ щи вәнԯтупсы йиԯуп щирн ԯэщӑтты мосԯ. Вантэ, ӑшколайта па ай няврємӑт ԯавӑԯты хотӑта стандарт нєпум щир вўраңӑн рәпитты мосԯ. Тӑм пўԯяң мєт ай эвет-пухӑт па мәшӑң няврємӑт пӑты щит хӑншԯы, щи нєпекн экология оԯӑңӑн худна нємӑԯт ӑнтәм вәԯ. Мўң округевн па итәх мўвӑтн экологической вәнԯтупсы тўңщирӑңа ԯэщӑтсы, щит пӑты интум няврємӑт па айԯат ёх вәнԯтӑты хотӑта и щирн рәпитты мосԯ»*, – лупӑс А. Урсу-Архипова.

Реональда ОЛЬЗИНА

Россия мўв оԯӑңӑн хурӑт аԯяԯ

Товийн Русскинской кәртӑн вой-хўԯ веԯпӑсԯаты, вўԯєң ёх емӑңхӑтԯ пурайн хур вўты американской хә Тодд Принц пиԯа вәтӑңа йисум. Ԯўв вантты юхтӑс, муй щирн Тромаган юхан хонӑңӑн хӑнтэт вўԯэтн кӑсԯӑт. Щи вєр оԯӑңӑн щиты ястӑс: «Ма шєңк вантты ԯӑңхаԯум, муй щирн арсыр Увӑс мирӑт хуща вўԯєң кӑсупсэт мӑнԯӑт. Вантэ, кашӑң тӑхийн щи кӑсупсы ԯўв щираԯн ԯэщӑтԯы».

Тодд Принц яңкєм оԯ юхлы Нью-Йорк вош эвӑԯт Москва хон воша юхтӑс. Ԯўв лупӑс:

– Ма айтєԯн сӑмӑңа Россия мўв культура тӑйԯєм. Ма вошємн ар рўщ хуят вәԯ, ԯыв па хон пєԯӑк мўвӑт эвӑԯт юхтум ёх киньщи па хўраспет. Мӑнєма әмӑщ уша вєрты, рўщӑт муйсӑр щимӑщ мутрайн мир. Нью-Йорк вошӑң рўщӑт шєңк әмща рәт мўвеԯ оԯӑңӑн путӑртԯӑт, щит пӑты ма Россия мўв вантты ԯӑңхасум. Ма нємасыя рўщ мир йиc вәԯупсы па литература хўват лекцияйт хәԯӑнтты яңхсум.

Москва вошн Тодд айкеԯӑт ӑкӑтты хәя рәпитты питӑс, экономика вєр оԯӑңӑн хӑншӑс. Ԯўв ванкўтԯы Россия хўват яңхӑс па уша вєрӑс, муй щирн арсыр мирӑт тӑта вәԯԯӑт. Ин Тодд Принц финансовой институт хуща рәпитԯ, па хон пєԯӑк мўвӑт эвӑԯт юхтум ёха арсыр экономической вєрӑт тәты нётԯ. Рўтьщӑты пурайн ԯўв хурӑт вўԯ. Нємасыя сайт вєрӑс, хута щитӑт аԯяԯ.

Тодд лупӑс, США хуща вәԯты мир Россия мўв оԯӑңӑн атмашӑка нәмӑсԯӑт. Мосӑң, американской хә вєрум хурӑт па путрӑт эвӑԯт ԯыв Россия па щӑтӑ вәԯты арсыр мирӑт оԯӑңӑн яма нәмӑсты питԯӑт.

Москвая юхтум юпийн ԯўв имухты вўԯєң ёх кӑсупсы оԯӑңӑн хурӑт интернета пунсӑԯэ. Ар хуята щитӑт шєңк мәстӑсӑт. Щит эвӑԯт Тодд сӑмԯ ԯыпийн шєңк ям, щит пӑты ин ԯўв нәмӑсԯ, муйсӑр тӑхета ԯўң пурайн па яңхты па хурӑт вўты.

Людмила СПИРЯКОВА

Лэвăң кәртăң лор

Катра йис пура вўш эвăлт хăнты мирэв мўвăт-йиңкăт, вўрăт-вәнтăт хăнты нємăт тăйсăт. Ин тăм йисн иса хăнты нємăт худт юрємăты питсайт. Тәхăл пуслăт па лорăт йилпа юхтум мирн рўщ ясăңăн па щира ястăлайт. Ма нумăс вєрсум мўң газетаева мўвев-йиңкев олăңăн хăнты щирн хăншты.

Ма аңкаңкием, ăңкием па кәртăң пирăщ хăнты хуятлам хўватн рәт мўвєм-йиңкєм вәнт нюлăт, пуслăт, лорăт, юханăт, әрамăт, лухăт, пусăл мўвăт, мăлңăт, вәнт соймăт, калăт, ёкрăт, пусăл панăт хăнты нємăт иса нєпека нух хăншсăлам.

Ин йилпа єнумты хăнты ёх ат луңăтлăт па вәйтләл ăңкилал-ащилал єнмум мўвăт-йиңкăт муйсăр нємăт тăйсăт.

Ма тăм артăн Лэвăң кәртăң лорєм олăңăн хăншлум. Катра йис пура вўш эвăлт Лэвăң кәртăң лор Пәкăр кәртăң мир кеши войхўл велпăслăты тăхи вәс. Лэвăң кәртăң лорэв па Пәкăр кәртэв Сўмăтвош районăн вәлдăт. Шуши хăнтылўвн Лэвăң кәртăң лорэв Горный сора альда. Рўщ ясăңăн Усть-Сосьвинской лор па щиты картайт хущи нух хăншла. Лорэн овăл вўш эвăлт па лор әрам пăты вәнты хўваттәл лапăтъяң вет километра питл.

Лэвăң кәртăң лор овăн кăрăщ вәнт нюлтый вәл. Тăм нюлтыйн йис пурайн кәрт вәс. Архив нєпекăт хўват – Усть-Сосвинской юрта хăншса. Хăнты щирн Лэвăң кәрт. Лорэв щирн щимăщ нєм щи тăйл. Тăм йис кәртэв па нєм па тăйс. Мирн Тăл кәрта ястăса, рўщ щирн – Зимние юрты. Па тәхăл ёхн Пăлкәрт нюла ястăса. Пăлкәрт нюл щит – карăщ тăхийн омăсты кәрт. Тăм кәртăн Новьюхов, Отшамов, Рубахов, Хандыбин рәтăт вәсăт. Щи рәтлăн няврємăт, хилэт ин тăм Пәкăр кәртăн щи вәлдăт. Тăл кәрт нюлэв шумая лорэв па пєлакн па вәнт нюлăт вәлдăт. Ныклы вәлты вәнт нюлтыйл щит – Сўмăт нюл. Щи юпийн – Нăңк нюл. Нăңк нюлэн вўт пєлакн Айлор юхан ов.

Тăл кәрт нюлэв вўт пєлакн вәлты нюлтыев Лапăтхущъяң нюлтыя альда. Тăм нюлтыен ар пўш тўтн питыйлса. Тўт лэвум тăхэт ипўша вурты воньщўмутăн, вощвудн ямсыева єтла. Щирн тăм тăхетн Пәкăр кәртăң ёх воньщўмут воньщты яңхлăт. Тәхăл пурайн йив пухиет тыв вухлыйллăт вощвул вощты.

Па елды лор пăты пєлы сойм шәпи –Вўлы хот нюл. Щит катра, вўлэт тăюм пурайн, алпа тăмăщ нємн пунса. Лор нюлтыятн лўңăн пєлңа пурайн вўлы тащăт тăйсайт. Пәшасн вєрлайт, пәсăңăн пунлайт. Тәхăл тăхетн щимăщ пәшас вуллал хулна вәлдăт. Тăм лор нюлтыен вўт пєлакн - Пилтăң нюл. Йис ёхлўв тăм нюлтыйн пилт лавăлты яңхсăт. Васы велпăслăты щира пилт таллясăт. Щи юпийн – Пилтăң союм. Щăлта вўтлы па Сэй нюл нємуп нюлтый. Мăтты вән сємпи сэй тăйтăл, щит вўраңăн тăмиты ястăла.

Пилтăң нюлэн па Сэй нюлэн кăтнкўтн – Ям кәрт союм вәл. Катра йис пурайн тăм соймен хўват тăлн ям әш вәлмал. Тăм әшэн мирн па хон әша ястăса. Тăта мăтты йисн хот омăсмал. Пирăщ хуятлам ясталăт «хон әхăл» мăтты щимăщ щи: әхлал хот тăйл, хотн кәр вәл. Әхлал мўлты арат ловн кирла. Щимăщ хотăң әхăл кирум, ловн вурайн щи талла. Лыпийн пояр омăсл, лўв хотл эвăлт ким ăнт єтлийл, щиты тәла. Тăлн, ищки пурайн мăнман, кәр щи альляла. Йис пурайн тăм әш хўват пәщта па тәтляса.

Сэй нюлтыен юпийн, лор пăты пєлы Сэсэң союм па Сэсэң нюл. Йис пурайн лук сэсэт тăта вәлмел. Щи соймен юпийн Хўлюм юхан ов. Хўлюм юхан овев шумая Хўлюм вуллы хот нюл.

Лор пăтэв кўтўпн Вўрңа пәхăр вәл, тăм пәхăрн йис шәкăң тăхи.

Лорэв пăтэл пєлы ващ юхана йил па щăлта иса хўва шăкрємуман калт хўват Кев пєлы щи мăнл. Лор пăтэв элты юхлы ки кєрăтты лор ов пєлы, лор па пєлăкн па вәнт нюлтыйт вәлдăт. Нăңк аңкăл нюлтый. Тăта мăтты йис пурайн лўң кәрт вәлмăл. Аятовăт, Рябчиковăт рәт ёх тăта вәлмел. Мăтты кәрт вўлăл хўлна вәл. Щăлта ныклы лор ов пєлы - Пўтăң нёрум нюлтый. Тăм нёрумн алпа пўт юрємăса. Пўтăң нёрум юпийн сойм вәл, щит Ём эвтўм сойм. Щăлта щи юпийн па Хопъюх нюлтый. Пирăщ ёхлўв тăм тăхи Хопъюх нюлтыя ястăлэл сайдты нєм юкана, щи эвăлт тăм мєт емăң тăхи вәлтал. Тăм емăң тăхия йис пўра вўш эвăлт Пәкăр ёхлўв ин тăм хăтл вәнты порылăты щи яңхлăт.

Тăм Хопъюх нюлтыен елпийн ныклы Лэвакәртăң лор ов пєлы па союм вәл, щит ищи Ём эвтум союм нєм тăйл. Кăт пєлăкн вәлты соймлан Ём эвăтты соймңăн. Нє хуятлўва щи соймăт вәнты яңхты рăхл па сойм шәпи вўншты ăн рăхл, щирн щи ястăла – Ём эвтум соймăта альлайт. Щи тăхи мўхты мăнты пурайн нє хуятăта щивэлт пєлы вантты ăн рăхл.

Вән хуятлўв ястăлăт, мăтты 1970-мит олăтн рўщ ёхлўвн тăм нюлтыев нємасыя тўтн павтыйлса. Тăм Емăң тăхийн мăтты ар йис пурмăс вәс, щитăт алпа лолмум пурайн щи атум вєр щи вєрса. Щиты вән хуятлўв путăртыйлсăт.

Лэва кәртăң лорэва Ай лор йиңкăт увлăт. Тăм Ай лор хўват йис ёхлўв Тўтлєвум кәрт вәнты щи яңхмел. Ай лор ов ным пєлăкн Нăңк нюл, па щи юпийн Сўмăт нюл. Щăлта па щи, Лэвăң кәртăң лор ова юхăтлўв па Ващлор пуслэва щи питлўв.

Иса йис пўра вўш эвăлт Пәкăр кәртăң хăнты мирев Лэвăң кәртăң лорэл – щит дыв пуляң велпăслăты тăхилал.

Наталья КРАСНОПЕЕВА

Тăм ванăн лыпăт тыдăщ нядмит хăтд вўш эвăдт па дапăтмит хăтд вәнта Ёмвошн округев дуватн вәдты нăрăсъюхăт вєрты хăннєхуятăт вәйтантупсы мăнăс.

Нăрăсъюхăт вєрты яма хошдăт

Нăрăсъюхăт вєрты па айдат ёх щимăщ вєрăта вәндтăты округев арсыр тăхет эвăдт культура департамент кәщайт нємасыя вєрăнтты ёхтыв вохсăт. Дыв тăм кўтн ар пєлăк Шапша кәрт, Ёмвош, Сўмăтвош па Сәрханд районăт эвăдт вәсăт.

Ма щи щосн итәх вєрăнтты ёх пида вәйтантыйдсум па муртăң айкед уша вєрсум. **Герман Семёнович Хатанзеев** Сăранпауль вош эвăдт вәд. Сырыя Дмитрий Георгиевич Агеев хущи арсыр нăрăсдăты щирăта вәндтыйдты айдат ёх пăта тăм хә нăрăсъюхăт вєрăс. Дўв иса 1999-мит од вўш эвăдт щитăт дэщăтд па тăмиты мăнєма путăртăс:

– *Ма вәтща щирємн тăм нăрăсъюхăт вєрты вәндтыйдсум. Сырыя вантсум Артём Гришкин па Григорий Сайнахов дэщăтум утăт па әхăт айдтыева одăң нăрăсъюх ма хущєма тывăс. Нынъюхăтищиты айкємн вәндсум тўңщирăңа вєрты. Ма нәмăстємн, мăнєма нётăс щи вєр, хуты ай пурайт вўш эвăдт иса рўщ мир гитарайн юнтсум па Сăранпауль вош ăшкола искусствайт хущи ищиты сыр-сыр нăрăсдăты пурмăс сувăт тўңщирăңа дэщăтман рәпитдум. Юхи хăщум пурайн нăрăсъюхăтар пєлăк хәдъюх эвăдт тәса вєрты вўянтсум. Щи вәнтъюхăт тумпийн, тăмхăтд вєрăнтты ёхдўв нохăръюх па хопъюх эвăдт ищиты тәса па сыяңа сăщты нăрăсдăты пурмăсăт дэщăтты вәндтыйдсăт. Щит шєңк вән па мосты вєр тăмхăтд мўң шуши мирдўв пăта. Едды вәдтыходты щирєвн ищиты дәдн сыяң па хурасăң нăрăсъюх сый тăм нуви тәрум идпийн ат сăщăс. Щи пурайн мўң вєритдўв кашăң мир хăннєхуятăта путăртты, хуты увăс ёхдўв культура щирăт ямсыева едды айдат ёхдўвн адємăсыйт, апрăң ёшăта питсăт па тăмхăтд шєңк сăмăңа тăйдыйт. Тăмăщ нăрăсъюх вєрты ёх вәйтантупсэт округев дуватн арсыр вошăтн дэщăтты мосд, дәдн аршăк хăннєхә вәндтăты ат вєритсўв, муй щирн тăм пурмăс дэщăтты па хуты щитн юнтты мосд.*

Кимит нăрăсдăты пурмăс вєрты хәем **Анатолий Васильевич Вадичупов** Шапша кәртăн Ёмвош районăн вәд, дўв па нăрăсъюх дэщăтты па щитн юнтты одăңăн тăмиты мăнєма путăртăс:

– *Мєт одăң нăрăсъюх ма 1988-мит одн вєрсум. Ин щит Венгрия мўвн вәд. Ма, вантэ, юх па дўв эвăдт арсыр пурмăсăт эвăтты хәя сырыя Пудңавăт вошн вәндтыйдсум па одăңăн щăта рәпата тăйсум. Әхăт Дапăтнăңк вош хущи дўв эвăдт арсыр тухдăң муй вәнтвой па хăннєхә хурасăт эвăтты хәя вәсум. Айн-айн Сўмăтвош культура хота юхăтсум па щăта ищиты сыр-сыр шуши мир пурмăсăт юх па дўв эвăдт эвăтмăн и од мăр рәпитсум. Щи вош эвăдт Дєв кўтўп юхан кәрта мăнсум па ищи Увăс мирăт культура хотн рәпата мущăтсум. Щăта няд од мăр рәпитсум па Ёмвоша щи мăнсум. Вєритдум дупты, муй щирн вәдупсєм хўват ямкєм ар нăрăсъюх, нынъюх муй тәрсăпдъюх сыр-сыр якты-ариты хотăт пăта дэщăтсум. Щăдта вєрум нăрăсъюхдам округев арсыр районăтн ин тăмхăтд вәнта ямсыева тăйдыйт. Тăта мўң нынъюх вєрдўв па ăн хошты ёх щимăщ нăрăсъюхăн юнтты вәндтăты питдўв.*

Ювадăңăн вєрăнтты хәйңăн дупсăңăн, хуты тăмăщ вәйтантупсэт вєра мосдăт. Тăта дыв айдат ёх сыр-сыр нăрăсъюхăт вєрты па щитăтн дывед ямсыева юнтты вәндтăдăт, дәдн шуши мир нăрăсдăты щирăт едды тўңщирăңа ат вәсăт па хуятăтн сăмăңа ат тăйсыйт.

Владимир ЕНОВ

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№12 (3408), 20.06.2014

Соучредители
Дума, Правительство Ханты-Мансийского автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных и внешних связей Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Редакция

Главный редактор – **Решетникова Р.Г.**
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467)33-24-02

Ответственный секретарь – **Новьюхова Н.В.**
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г.Ханты-Мансийск, ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52
E-mail: luima@ugracom.ru
Газета размещена на сайте **www.khanty-yasang.ru**

Отпечатано:

ОАО «Издательский дом «Новости Югры» г. Ханты-Мансийск, ул. Мира, 46.

Подписано в печать:
по графику 18.06.2014 г. в 15.00.; фактически 18.06.2014 г. в 15.00.
Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ **1396**.
Цена свободная

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Тюменской области, ХМАО-Югре и ЯНАО. Свидетельство о регистрации ПИ №ТУ 72-00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов публикаций не обязательно отражает точку зрения редакции.